

BESEDNIK.

Kratkočasen in podučen list za slovensko ljudstvo.

Izhaja 20. vsakega mesca.

Velja celoletno 2 gld. — polletno 1 gld.

List 1.

V Celovcu 20. januarja 1878.

Leto X.

Z bogastva na nič!

(Povest).

I.

Starega Rožanca, možá poštenega in po vsej občini čislanega, so pokopali. Trije duhovni so ga spremili na pokopališče, pri treh cerkvah mu je zvonilo, tako je bil mož zaukazal v poslednji oporoki, ljudstva pa se je zbralo toliko, da še stari možje niso pomnili nikdar tacega pogreba.

„Tako je“, djali so nekteri, ki so ranjcega premalo poznali ali pa mu bili zavidljivi zarad njegovega imetja, „kdor imá denar, ga vse časti, celó nebesa si lahko kupi, siromak pa le terpi in terpi.“ Pa ranjki Rožanec bi si bil zaslužil to čast, če tudi ne bi bil bogat.

Štirideset let je mož županoval v soseski neprenehoma, ter bil s svojim lepim, prijaznim vedenjem in neutrudljivo marljivostjo vzor vsem sosedom. Rožančeva hiša je bila najstareja v fari, od nekdanj so že sloveli njeni gospodarji kot pobožni, radodarni in pridni ljudje. Nek Andrej Rožanec je bil napravil sam lep stransk oltar sv. Andreja, ki je bil narejen v Benetkah iz marmeljna ter pripeljan z velikimi stroški po morji sem. Njegov potomec Aleš je plačal polovico stroškov za novo pokopališče, na katerem je pa ravno on po božji volji sam najpervi počival, sedaj umerli Tomaž pa je napravil veliki zvon, ki mu je danes klenkal k večnemu počitku. —

Veliko Rožančevo posestvo je podeval njegov edini sin Lojze, ki je bil staremu očetu res velik križ v življenji. Že pred desetimi leti mu je bil prepisal posestvo, da bi ga oprostil vojaščine, misleč, da mu bode sin za to hvaležen ter mu stregel na starost, pa bilo je žalibog, kakor večkrat pri tacihi prilikah, ravno narobe: starec je užival mesto sinove ljubezni in hvaležnosti, le njegovo surovost.

„Sin je spravil očeta v zemljo“, djali so sosedje, „nikoli se mu ne bo dobro godilo.“ Pa kaj je mladi Rožanec porajtal na besede jezičnih, opravljenih sosedov, on je bil sedaj gospodar, pa je. V hlevu mu je stalo dvanajst krav, štiri pare volov in šest parov rejenih konj. Imel je pod kozolcem tri

tovorne vozé, na kterih je prevažal blagó po svetu, v kašči pa žita toliko, da ni vedel kam ž njim. Kaj mu je tedaj še manjkalo bogatinu?

Razun njega bila je pri hiši še kacih osemnajst let stara deklica, Tončika, ki je gospodinila, odkar je umerla stara Rožančevka in dokler se ni mladi oženil. Ranjki Rožanec, njen ujec, vzel jo je bil za svojo, ko sta jej pomerla oča in mati, obá en dan ob času kolere. Dekle je bila pridna, poštena, zató, jo je tudi mladi Rožanec rad videl pri hiši, akoravno mu ni bilo všeč, da jo stari oče njeguje. —

Najbolj pa je mladega Rožanca jezilo, da je dekle imela znanje s sicer ubogim, pa jako delavnim mladenčem, Osredkarjevim Janezom, ki si je bil v malih letih toliko prihranil od svojega pičlega zaslužka na cesti, da si je sèzidal hišo ter še prikupil zraven majhen vert in njivo. Mladeneč je iskreno ljubil Rožančevo Tončiko, ker je vedel, da bi bila taka poštena in pridna gospodinja kakor nalašč zanj, in bi se dalo s tém sčasom kaj opomoči, zlasti pa, ker je vedel, da mu tudi stari Rožanec ni nasproti, marveč ga rad vidi, in bi jima znal premožni mož, ko bi bila kedaj svoja, tudi dosti pomagati. Vse to je prevdaryl Osredkarjev Janez in spoznal je, da bi bilo najbolje, ko bi se prej ko mogoče zaročil z Rožančevo Tončiko.

Edini mladi Rožanec, ta mu je bil nasproten, ki sploh ni mogel terpeti revežev, akoravno mu je stari večkrat očital njegovo ošabnost ter ga svaril, rekoč, da je tudi on bil siromak, pa je pripravil iz nič vendar do nečesa. —

Nekdaj popoldne, ko sta se Tončika in Janez ravno pogovarjala pri studencu, pride mladi Rožanec domov iz mesta. Moral ju je zapaziti, kajti ko pride Tončika z vodó domov, bil je grozno razjarjen. Hudoyal se je nad hlapeci, nad deklami, nobena reč mu ni bila prav, samo Tončiki ni rekel ničesa, ampak molče je šel skozi kuhinjo memo nje v zgornjo sobo.

Zvečer pride na vert, kjer je Tončika ravno pobirala posušeno perilo. Nekaj časa molčé hodi sem in tja, potem pa se ustavi pred njo ter nekako zaničljivo reče: „No, sta bila že zopet skupaj z unim?“

„S kterim?“ praša dekle, kot ne bi bila vedela, koga misli gospodar.

„No, Bog vedi s kterim le! — Da te le sram ni, — tako dekle, pa se tako izpozabi. Kaj bodo rekli ljudje?“

Tončika je molčé pobirala dalje perilo raz vervi ter ga polagala v jerbias, rekla pa ni nič.

„Ta te bode storil srečno, le veseli se. S kuhalnico in sv. križem bodeta zabeljevala in ovsén kruh jedla, iz kterega bodo rese šterlele, če ga bosta imela. Našega kruha si se preobjedla, sedaj bi rada svojega pokusila; — o le daj, dobro te bodo še skominje mikale in te bodo, pa bo prepozno. Beráčija ti še ne odide, ki tako tiščiš vanjo.“

Rekoč odide počasi zopet prek dvorišča v hlev, potem pa v sobo spat naročivši dekli, da ne bo večerjal.

Tončika, ki se je doslej premagovala, jela je po njegovem odhodu glasno jokati. Tacega očitanja in gerdenja vendar ni zaslužila, ko je vedno tako

pridno delala pri hiši. Hudo, grozno hudo jej je bilo, pa nikogar ni imela, da bi mu bila potožila svojo žalost in si tako zlajšala serčno bolelost.

Še dolgo po noči je čula v postelji in tiho jokala, blede luna je sijala skozi njeno okno ter obsevala njeno obličje, — ta edina njena tolažnica, tiha luna! —

II.

V Bolščakovi kerčmi so sedeli Osredkarjev Janez s svojo nevesto Rožančevo Tončiko, dva soseskina moža in pa Streharjev Martinek, ki je bil dvajset let berič pri e. k. uradu ter služil vsak mesec pet goldinarjev deset in pol krajcarja, sedaj na stara leta pa se mu je pripetilo, kakor marsikomu, da je moral v pokoj brez penzije ter ni družega dobil za svoj dolgoletni trud in zvesto službovanje, nego staro rujavo suknjo z visokim kviško šterlečim kolarjem, katero mu je podaril pri odhodu gospod okrajni predstojnik. — Gospod fajmošter so bili toliko usmiljeni, da so ubogemu Martiniku dali nekoliko posla pri cerkvi, namreč, da je ob nedeljah prižigal sveče, pometal cerkev, o križevem nosil pred procesijo Boga ter hodil veliki četrtek v bližnjo dekanijo po sv. olje. Zató je imel prosto stanovanje v stari mežnariji, dobival vsako leto šest mernikov ajde, nekaj krompirja, fižola in pred pustom pri vsakej hiši koline. Martinek je bil s tem zadovoljen, še Bog da je imel, včasih si je pa tudi prislužil kako šestico s pisarijo, kedar je bilo treba napraviti kako ženitovansko pogodbo ali kaj družega enacega, in ljudje so celo terdili, da Martinek več umeje, nego marsikaki jezični dohtar v kanceliji.

Tudi danes so bili poklicali Martinka, da bi delal ženitovanska pisma Osredkarjevemu Janezu in Rožančevi Tončiki, ki se že toliko časa poznata, toliko časa rada imata, ter se je vendar slednjič izpolnila božja volja in njuna goreča želja, da se smeta v zakon vzeti. Deželska gosposka je to dovolila, fajmošter so tudi dovolili in sedaj manjka še tretje osebe, da bi se sklenila veljavna pogodba, namreč mladega Rožanca, ki je bil Tončikin váruh.

Zunaj se je že jelo mračiti in Bolščak je iztočil že tretji bokal ter šel po četrtega, pa Rožanca še le ni bilo.

Martinek je že nesterpljivo vlekel dolge suhe perste, da so mu pokali, kot bi kosti lomil, obrezoval peró ter ga poskušal, konečno pa pogleda skozi okno po cesti ter zmaje z glavo rekoč: „Ni ga, pa ga ni, tega termoglavca.“

„Ne vem kaj čaka,“ odverne ženin, „saj vé, da smo tukaj.“

„Kljubuje, kljubuje, nalašé noče priti,“ pravi eden soseskinih mož, „po-nj naj ide kdo.“

„Saj res, Bolščakov fant naj gre pó-nj,“ priterdi Martinek. — Aló, Tonček, teci po Rožančevega botra, pa reci, da naj takoj pridejo, veš, veli pri peči sedečemu fantu, kerčmarjevemu sinu.

„Reci, da jih prosimo, naj bi prišli!“ kliče nevesta za odhajajočim fantom, — „njega je treba častiti, če ne, se mu takoj zameri.“ —

Za pol ure pride mladi Rožanec, vsede se k posebni mizi ter velí prinesiti masele vina.

„Kaj boš tam sedel, tú sem-le pojdi, bodemo skupaj pili, saj menda nisimo ptujci, ka-li?“ pravi mu ženin nekoliko razžaljen.

„Ne bom pil! — Čemu pa ste me klicali sem, saj lahko opravite brez mene. Jaz dam, kar imam dati, pa je.“

„Opravili brez mene! — kaj boš to govoril,“ huduje se Martinek, „menda se vendar spodobi, da prideš zraven kot varuh nevestin.“

„Jaz nisem noben varuh, polnoletna je, tedaj lahko stori, kar sama hoče.“

„Pa ni takisto, zaradi dote se moramo vendar pogoditi,“ pravi eden poklicanih prič. „To se mora deti v pismo.“

„Kaj doto? Tistih sto goldinarjev jej dam, ki jih imá izgovorjene po očetu, in družega nič.“

„Veš, Lojze,“ prične nevesta prijazno pa resno, „tega vendar ne bodeš terdil, da imam izgovorjenih samo sto goldinarjev. Sto goldinarjev je v pismu in tri sto so mi jih ranjki oče še posebej izgovorili, tukaj-le so vsi možjé na pričo, ali ni res?“

„Res je!“ priterdé vsi.

„Jaz sem samo tvoja sestričina,“ nadaljuje Tončika, „mene so ranjki stric — tvoj oče, samo iz dobrote vzeli k sebi, ko sta mi umerla oče in mati, jaz ne bi imela tedaj prav nobene pravice zahtevati od vaše hiše kako doto, ampak bi morala biti zadovoljna s tem, da so me ondi zapuščeno si-roto odgojili, ker pa so mi ranjki stric vendar le doto izgovorili, in ker vem, da to tako premožnej hiši, kot je vaša, nobenih težav ne prizadene, mislim, Lojze, da me vendar ne bodeš goljufal za ta denar, ki se tebi ne bo nič poznal, meni pa bo izdatna podpora, — ako imaš namreč kaj vesti.“

„No Tončika, ti bom pa še jaz povedal svojo misel. Ko bi bila ti ostala pri hiši, kjer te tako zeló potrebujem, ali pa ko bi bila ti vzela koga družega, ki bi kaj imel, pa ne tacega, ki si služi na cesti groše, da se za silo priživí, potlej bi ti bil dal še več, nego imaš izgovorjenega. Ti je li taka sila možiti se? O še ga boš sita tega stanu, še, — kesala se boš, pa prepozno.“

„Če tudi na cesti služim groše, pa sem si vendar postavil hišo in kupil njivo, pa če mi Bog dá zdravje, bodem kaj več še tudi kupil,“ pravi Janez, kteremu so Rožančeve zbadljive besede segle globoko v serce.

„Boš kupil boš, o čem boš pa plačal? Hiša sama te ne bo živila, tista njivica tudi ne, jaz že vem, kako se kupuje. — Beračev imamo že dovolj v soseski.

To je poštenega Janeza zgrabilo. Vdari ob mizo, oči se mu zaleskečejo kakor žerjavica in s herščočim glasom pravi: „Lojze, beraštva mi pa ne boš očital, to je pa preveč. Kar imam, sem pošteno zaslužil, in tebe gotovo še nisem prosil ničesa, in če si mi kaj dal, sem moral dobro zaslužiti, veš!“

„Saj tega ne rečem,“ presuče Rožanec naglo besedo, videti, da se je nekoliko prenaglil. — „Pa kaj bodemo govorili! Naredite, kakor vam je ljubó. Jaz dam to, kar je v pismu zapisanega, več pa le vinarja ne; pa me tožite.“ Rekoč postavi kozarec terdno na mizo, plača ter gre iz sobe.

„Le idi!“ zakliče Janez za njim; „še tistih sto goldinarjev imej, jaz jih ne maram, bom že rinil kako z božjo pomočjo, — jelite možje?“

„Tako je!“ priterdé vsi. „Saj bogat nihče ne pade iz neba. Vsak mora terpeti in se ubijati, ta več uni manj.“

Ženitovanjska pogodba je bila tedaj storjena brez Rožančeve nazočnosti. Streharjev Martinek jo je prav z debelimi čerkami napisal, podpisal sam sebe in vse nazoče, ki so potem vsak svoj križ zraven naredili.

Na to jezo je Bolščak sam dal še za bokal vina, in Martinek je bil tako židane volje ter je tako obširno razlagal vse ženitovanjske razmere, da se pivci niso mogli dovelj načuditi njegovi učenosti, ki bi zaslužila po njih mnenji kaj več, nego da mož samo sveče prižiga.

(Dalje prihodnjič.)

Prijetni spomini.

(Spisal F. R u p.)

VIII. Slavoloki in triumf.

Že kot dijak sem rad obiskoval stare gradove in se plazil po razvalinah. Na take kraje vabi človeka deloma starinsko zidovje, vzlasi pa spomin minule, in znabiti sijajne nekdanjosti. Dokler sem v Rimu se mudil, je bilo vreme posebno ugodno in ne prevroče, zato sem lahko hodil po hribih, po galerijah, po razvalinah. Ko rimsko sodišče ogledujem, poiščem še prav posebej troje slavolokov: Septimija Severa, Konstantina in Tita, ki so še ohranjeni in med potjo s kapitola do koliseja stojé.

Slavolok Septimija Severa je dal rimski senat postaviti leta 197 v spomin, da je vojvoda Sevér, kterega so vojaki za cesarja proglasili, zmagal Parte in Arabe. Zidovje je obširno in že precej poškodovano, ker je bilo do leta 1803 zasuto, in je deloma nekemu piskrarju služilo za delalnico. Bolje ohranjen je Titovi slavolok, vstric nekdanje bazilike Konstantinove. Tit je bil že mertev, ko so mu stavili ta spominek, ker je zmagal leta 70 po Kr. in ukončal mesto Jeruzalem. Podobe kažejo slavnostno naprego, s katero je triumfator se vozil na kapitol, in bogati plen iz jeruzalemskega tempeljna. Zapazil sem skrinjo zaveze, sedmoročni svetilnik, trombe in drugo orodje, kakor ga sv. pismo opisuje. Najbolje ohranjen je blizo koliseja stoječi slavolok Konstantina. Podobe kažejo zmago njegovo čez Maksencija, po kateri je Konstantin leta 300 po Kr. samovladar postal. Znamenit je tudi zavolj tega, ker je ob enem spominek zmage kerščanstva nad poganstvom. Napis se lahko bere: „*Liberatori urbis, fundatori quietis; osvoboditelju mesta, ustanovitelju miru.*“

Ker smo ogledali zmagovalcev slavodatne spominke, pogledjmo še tudi triumf ali slavodobitje. Slovesen spreved na kapitol je bila Rimljanu največa javna pohvala. Kdor je najmenj 5000 sovražnikov pobil, mesta z naskokom zmagal, vjetnikov nagrabil, državne meje povečal, in zmagovalno svojo armado pripeljal nazaj do mestnih vrat: tak je smel pismeno prositi starašinstvo za čest slavodobitja. Senat se je podal pred mestno obzidje na razgovor z voj-

vodom. Ako je sam prej stopil v mesto, zgubil je s tem pravico do triumfa. Ker je bilo vsako slavodobitje enako veselja pijano in žalosti polno, zato poglejmo samo oni triumf, ki ga je obhajal Tit, ko je zmagal in razdjal mesto Jeruzalem. Jožef Flavij ga blizo tako-le opisuje:

Že dolgo pred solničnim vzhodom je bilo vse mesto na nogah in kričali so: Jo triumfe! Ko solnce vstaja, bližajo se vojaki neoroženi, v svilo oblečeni in z lavorom venčani mestnim vratom. Tam je pogostita Tit in Vespazijan. Ko je senat njima čestital, in ko sta opravila bogovom daritev, začne se premikati dolga in široka ter lepo vredjena versta zmagovaleev in zmaganih. Spredaj se nosi na ogled veliko čistega zlata, srebra, slonokosti, škerlatnih in raznobojnih oblačil babilonskega kroja. Potem se svetijo dragoceni biseri v vence sestavljeni, ali na sukna tako pripeti, da je njih lesk dražil oči. V tretji versti se pokažejo podobe bogov zmaganih ljudstev v mnogem številu, v orjaških podobah, iz dragih kovin. Za bogovi hodijo živali z odejami in se vozijo zveri v zabojih. Zdaj stopajo temnega pogleda vjeti vojaki, za prodajo ali smert odločeni. Še kažejo se podobe zmaganih mest in slike pridobljenih zmag. Največe bogastvo pa vidiš, ko se prinese vojvodov delež. Vojaki perve legije nosijo na pozlačenih nosilih dragoceno orodje iz jeruzalemskega tempeljna: mizo oglednih kruhov, trombe sv. leta, sedmoročni svetilnik in sveto pismo. Jeruzalem je zmagani, tempelj podert in judovski vojvoda Simon, Gorijev sin, stopa uklenjen za ostanki svojega nekdanj slavnega doma.

Za tem bogastvom se pripeljeta triumfatorja na svojih vozech stoječa. Obličje in roki so s cinobrom pomalani, za obleko jim služi z zlatom vezana tunika, na glavi nosita lavorov venec, v enej roci žeslo v drugi pa lavoriko. Krasen je slavnostni voz; nizek, okrogel in samo od zadej odpert, sestavljen iz pozlačenega brona in slonove kosti, z dragocenimi kamni olupšan. Štirje belci ga vlečejo, ki so eden tik drugemu vpreženi. Za vozom pa stoji na spodnji stopnici sluga in kliče: „Caesar, hominem te esse memento! Cesar, spomni se, da si le človek!“

Zmagovalna vojska je šla za vozom davorije pevajoča, na tisuč in tisuč ljudstva je pa polnilo terge, ulice, mostovže in prostore, kamor je spreved se nagnil. Ko je triumfator na forum došel in na kapitol se nagnil, postanejo vsi. Liktorji tirajo Simona in vjetnike izmed spreveda, ter je peljejo na desno stran do Mamertinske ječe, kjer je s šibami stepejo in v spodnje hrame vtaknejo.

Ker je ta čas se zmračilo, pripeljejo sužnji 40 slonov, ki so na herbtu svetila nosili, in še na tisuče bakelj se je prižgalo, dokler se vozi Tit ponosito in počasi na kapitol. Tam stopi z voza in po stari navadi po kolenih plazi se čez stopnice do svetišča. Pred vrati se toliko pomudi, da mu hitri poročnik naznani besede: „Actum est; storjeno je!“ To se pravi, pomorjeni in podavljani so Simon in najimenitnejši vjetniki, njih trupla pa veržena v Tiberu ribam za živež. Zdaj stopi Tit v Jovovo svetišče, na glas se zahvali Jovu za zmago; kleče mu podá lavoriko in venec ter del svojega plena, potem pa

lastnoročno zabode svetlega bika za dar. Slovesnost se konča s pojedino, katero sta napravila triumfatorja senatu in svojim prijateljem na kapitolu.

Kaj pa ljudstvo počenja? Veselja skoraj zdívja, ker ob takem času napravlja razsipne gostije, ktere poplača triumfator, ali prav za prav zmagani narod. Vjetnike pa ločijo na dva dela. Nekatere za amfiteater namenijo, da še z umiranjem kratkočasijo zmagovalce Rimljane; drugi del se pa v sužnost prodá, in tako državna denarnica polni. Takošna sta lesk in mrak rimskega slavodobitja!

IX. Zaslíšanje pri svetem očetu.

Za poganskem pogledjmo še tudi kerščansko slavodobitje, proslavljenje katoliške cerkve. Na vsem katoliškem svetu se je praznoval minulega leta petdesetletni spomin onega dne, ko je zdajni papež Pij IX. bil posvečen za škofa Spoletskega. Se vé, da so bile največe slavnosti ravno v Rimu, vzlásti v Vatikanski palači, kjer papež prebiva, in v cerkvi san Pietro in vincoli, kjer je pred polovico stoletja posvečevanje se veršilo. Iz Germanije, iz Švice, iz Belgije, iz Anglije, iz Francije, iz Španije, iz Portugala, iz Avstrije, iz Poljske, iz Italije še celó iz Amerike in Azije privrelo je ogromno število odličnega ljudstva vseh stanov, da v krasnih nagovorih čestitajo svetemu očetu, da mu v znamenje svojega spoštovanja podajo darov, in da svojo vero oživijo v središču katoliške cerkve.

Bilo je 27. maja 1877. ko se peljemo blizo ednajste ure čez št. Peterski terg, da po scala regia gremo v Vatikan. Na drobno so spregledovali čuvarji naše vstopnice, preden stopimo v zgornjem nadstropji v sobano agli Svizzeri. Nabralo se nas je nad 800 Avstrijcev in še nad 200 drugih romarjev. Prav vroče in tesno je bilo, ko smo čakali svetega očeta; kjer si je kdo kraja vjel, tam je ostal, jaz sem pa priril se precej blizo prestola. Enakopravno so se mučkali vsi narodi in stanovi mnogojezične Avstrije, in prav lepo je bilo pogledati narodno nošo Krajncev, Dalmatincev, laških Tirolcev, Hanakov in Moravceev zraven elegantne gospóde in više ter nižje duhovščine.

Ob pol enej stopi skoz stranska vrata Magiordomo in za njim nekteri hišni prelati in petero škofov višnjevo, pa devet kardinalov rudeče oblečenih. Za njimi prinese šestero strežajev svetega očeta na sedežu, sedia gestatoria, ter ga postavi na prestolne stopnice. Čeravno se počutijo sveti oče zdravega, vendar jim zavolj skervnine noge odrekajo, zato se dajo nositi. Zategnjen in na pol glasen á se je slišal po sobani, ko ljudstvo zagleda papeža, in umolknilo je tako, da bi človek bil slišal miško leteti po tleh. Za papežem pristopi še nekoliko dvorskih veljakov in eden oborožen mož domače straže. Vsi se postavijo na polokrog blizo prestola.

Prevzvišeni kardinal nadškof, knez Švarcenberg, stopi zdaj pred svetega očeta in ga prav glasno nagovori po latinski. V imenu pričujočih romarjev mu čestita za petdesetletni god in ga zagotavlja, da je terdna vera in zvesta ljubezen do katoliške cerkve vodila pričujoče do sem, zato jim prosi svetega blagoslova.

Njemu odgovorijo sveti oče v laškem jeziku deloma sedeč, deloma stoječ. Njih govor je prav jasen, živahen, glasen; človek ne bi mislil, da starček tako krepko govoriti zamore. Po vsem životu se vidi, da besede pridejo iz serca, zato tudi segajo do serca. Prav po navadi laških govornikov jim mahajo roki in bliskajo oči. Izrekli so najprej svoje veselje, da jim verniki podajajo toliko znamenj svoje vdanosti. Rekli so, da se hvaležno spominjajo tistih časov, ko je Avstrija papežem prišla na pomoč, vzlasti leta 1831 in 1849. Da je to zdaj drugače postalo, zadolžile so družbe prevratnikov, kateri vsako vlado ženejo na krivo in pogubno pot. Zato molijo sveti oče za Avstrijo in blagoslovijo njene narode in vladarja in škofe. Serčnost, stanovitnost, tega je treba zdajni čas! Med govorom se vzdignejo in blagoslovijo vse pričujoče v imenu Boga Očeta in Sina in svetega Duha.

To je bil pomen njih precej obširnega govora; poslušali smo na vso moč, da si marsikteri laškega jezika zastopil ni. Občutil sem, da najvišji pastir uči svojo čredo. Bilo je tudi zares milo gledati, ko se vzdigne sivolasi in v belo haljo oblečeni oče, da z roko blagoslovi klečeče otroke. Zdel se mi je takrat prav živo namestnik božji, glavar vse cerkve!

Kardinal Švarcenberg poda svetemu očetu adresu avstrijskih škofov, in pokliče tiste z imenom pred prestol, kateri so kak dar prinesli. Knez Jurij Lobkovic izroči adresu českega naroda, neka v belo oblečena deklica adresu českih in moravskih šolaric, drugi donašajo krasna mešna oblačila, lepe mešne bukvi, izverstne kelhe, gotovi denar. Tirolci so prinesli lepo rezljano domačo hišico menda na ure, velikansk šop skalnic (tako imenuje se v kanalski dolini mačino zelišče), in tudi mošnjico cekinov. Med pričujočimi zapazijo sveti oče nekega kmeta iz Hane z narodno obleko; tega pokličejo pred se, menda zato, ker je bil ves belo oblečen. Kakor drugim podajo tudi temu roko na poljub, ko poklekne na prvo stopnico sedeža. Po laški ga uprašajo, mar je doma zmiraj tako oblečen. Kardinal Švarcenberg mu te besede hitro pretolmači, in kmet priterdi, da je to narodna noša Hanakov. Potem položijo sveti oče roko njemu na glavo in ga blagoslovijo.

Zaslišanje je trajalo kakih tri četert ure. Na zadnje so blagoslovili spominke, ktere smo si nakupili: križice, molke, podobice itd. pa so dali se zopet odnesti v svoje sobane. Samo kardinali, škofje in dvorniki so šli za njimi, da se med seboj še nekaj pogovoré. Mi smo pa hodili po mostovžih nazaj in se odpeljali ali odkorakali vsak na svoj kraj.

Enako godovanje in obiskovanje se je godilo den za dnevom od srede junija. Le redko so si dali papež čez den počitka. Vsako trumo romarjev so sveti oče poslušali, nagovorili in blagoslovili. Govorov pa niso spisovali ali brali, temoč prav iz sebe so govorili. Vseh je prišlo precej nad 100.000 romarjev v Rim, in zgodilo se je, kar so sveti oče 1. junija romarjem rekli: „Vi pričakujete slavodobitje katoliške cerkve, ecce jam triumphat, glejte ravno zdaj slavo dobivlja.“

O svatbi kralja velikomoravskega.

Obraz iz IX. stoletja.

(Po M. J. Hurban-u posnel Fr. Jaroslav.)

„Odprimo knjigo zgodovine.“

I.

Slovaki so že davno pozabili svatbe kralja velikomoravskega. Oni še tudi sedaj imevajo svatbe, ali svatba Svatoplukova jim niti na pamet ne pride več. Oj, kako je to žalostno pri narodu, ki pozablja svojih prednikov; tako pozabljanje izpodjeda koren življenja njegovega. O Slovaki! jaz vem povedati o svatbi vse drugačnej, kakor so vaše svatbe, ali davno že, davno pred našim stoletjem se je ona veršila. Žalostni časi, silne nevihte so od tistih dob vihrale nad našimi glavami, in tudi ta zgodovinsko znamenita svatba je zavita v sivo minulosť.

Ko bi vedel, da me boste poslušali, povedal bi vam kaj o tej svatbi, ali vi se raje klanjate tujim molikom, vi prezirate vlastne verstnike, ki vam pripovedujejo o slavnej minulosťi Slovenske. No, ali vendar vam hočem povedati nekaj malega za poskušno; a še me nočete poslušati, to ne bode moja ampak vaša škoda. Naj modrejše učinite, če popustite tuje molike, ter pristopite k svetemu, rodnemu božanskemu žertveniku narodnosti slovenske.

No posluh tedaj, Slovaki in Slovakinje; pozor, kajti pričeti hočem prav spočetka.

* * *

Bila je noč, v kateri je bilo tako tiho kakor v grobu; ali na ulicah je bilo jasno, kajti nebeske svetilke so svetile, in mesec, kakor da gré na ogled, se je s smejočim obrazom po zvezdatem nebesu pomikal. Silni Dunaj se tiho vije skozi cvetnate ravnine in loke, skozi polja in vertove, in le kedaj v njem riba zašumi pognavši se na poveršje vode. Grad nitranski kot stražni duh budi o polnoči nad mestom, in eno okno ima slabo razsvetljeno.

Ta grad nitranski je bil takrat čisto drugačne podobe kakor dan danes; čas in vihere so ga spremenile tako, kakor narod slovenski.

Ona pozlačena jabelka na stolpih, one napete, ponosite in bliščeče kuple, one ogromne bastije, oni globoki prekopi, ona medena, z velikimi gerbi nabita vrata, one vihrajoče zastave, ah vse, vse je že davno v prah in druge podobe se spremenilo. Oj kako da bi se ne bilo spremenilo vse, ki šo se tudi ljudje spremenili, in je slava nitranska v globoki, nemi grob palač. Iz teh časov Slovakom ni ostalo nič razen tihega spomina, pa tudi ta spomin je že giniti začel.

No stopimo bliže; povedal sem vam, da je na gradu eno okno razsvetljeno bilo; kajti v velikej dvorani se sprehaja novi kralj velikomoravski. To je bilo 870. l.

To leto je postal Svatopluk kralj velikomoravski. Velika Morava se je

imenovala ta kraljevina v devetem stoletju, in je obsezala Moravsko, Slovensko, Silezko, velik kos Poljske in Ruske. Najpreje je jo vladal Mojmir, pod katerim še ni bila tako daleč razprostranjena, potem Rastislav, ki jo je tako razširil, in za njim Svatopluk, ki jej je pripojil tudi Čehe in druga plemena slovanska od poldanske strani. Svatopluk tedaj zavesedši prestolj tako razsežne države, začel je premišljati o blagru in sreči njenej. In to tem bolj, ker je po krivej poti na prestolj dospel, in je sebi velikih krivd očitati imel. Omeniti namreč moramo, da je Svatopluk strica Rastislava, svojega največjega dobrotnika, ki mu je bil kneževino nitransko podaril, ob prestolj vélikomoravski pripravil, ter ga najhujšemu njegovemu neprijatelju Karlmanu, sinu cesarja Ludovika, izdal. Rastislav je potem ob oči prišel, in v nek samostan potisnjen bil, v katerem je žalostno umerl.

Ali Svatopluk je kmalo začel okušati zvijače nemške. Zemlja njegova je bila dejana pod moč in nadzorstvo dveh grofov, Engelšalka in Viljema, kar je Svatopluk z veliko težavo prenašal, ter gledal moč teh dveh sebi prisvojiti. Ali ona sta vse to sprevidela, in njega kot izdajavca cesarju nemškemu v Režno poslala. Svatopluk se je sicer opravičil, in na to so ga Nemci s svojimi polki proti Slovakom poslali, ki so se bili v tem času vzdignili na boj zato, da se osveté Nemcem zbog Svatopluka. Načelnik njim je bil Slavimir. Svatopluk, kateri je bil do dobrega spoznal Nemce za časa svojega bivanja med njimi, mahoma se je sporazumel s svojimi rojaki, prešel na njihovo stran, in se postavil proti polkom nemškim. Iznebil se je nadzorstva Engelšalkovega in Viljemovega, pognal je Nemce iz svojih pokrajin, razglasil sebe za samostalnega kralja, za kar je tudi narod z radostjo in vriskom ga pozdravil in pripoznal.

Ali gledí, tu je prav oni trenutek, ko Svatopluk v poznej noči po dvorani se sprehaja in o blagru svoje kraljevine premišlja. Stopimo tedaj bliže k njemu, in poizvedimo, kaj on misli.

Kedar se je bil Svatopluk nahodil, sedel je k mizi in podperl glavo ob dlan. „Tako Svatopluk, tako si zavesedel prestolj, a nisi pomislil popreje, kako je to velika teža nositi krono tako razsežne zemlje! Da si ti to preje prevdaril, preje se naučil krono in kraljevino prezirati, skoraj gotovo bi bil sposobniši postal za oboje!“

Oči njegove so se vperle v tla; dolgo je sedel, a naposled je začel zopet govoriti sam sebi: „Nočem še dalje misliti o sebi, čas je, da bi že začel premišljevati o tem, kako bi v svojej osebi povernil narodu svojemu Rastislava, ki sem mu ga bil vplnil. No, zakriti hočem slabost in grešnost svojo na vélikem kralju učinjeno, zakriti jo hočem s krepostnimi čini, ki bodo narodu na rešenje. O Bog, pomagaj mi ti v tem svetem mojem podvzetju!“

„Oj, oj, ali pač kedaj izcelim rane narodu svojemu, ko mi grozí nova vojska in burja od mogočnega cesarja nemškega? Rane, mesto da bi se celile, bodo se huje razklale. Oj, kako to boli mene! — Da, da,“ nadaljeval je po kratkem prenehljeju, „najkrajši in najugodniši pot bi bil, če bi mir sklenil s cesarjem nemškim. Ali pa bode hotel on z menoj mir skleniti

brez pogodb robstvenih?“ Zopet je omolknil kralj in se globoko zamislil. In gotovo je dobra misel se porodila mu v glavi, ker je berzo in smehljajoč se zopet začel korakati gori in doli po dvorani, ter govoriti sam sebi: „Da, to hoče biti najbolji posredek med menoj in cesarjem, če se oženim s hčerjo cesarjeviča Karlmana. S tem bodem ukrotil steklega tigra, čas pa mi pozneje ponudi novih posredkov.“

Že se je jelo daniti, a Svatopluk še ni pomislil na spanje. Raztegnil se je pozneje po postelji, a zato, da bi nadalje premišljeval. Ali budenje njegovo je bilo le poloviško; blažena sedajnost je mu hodila po glavi. On je gledal narod svoj blažen!

Danica je izhajala, bleda svetilka v kraljevej je ugasnila, v Nitri in na gradu pa se je začelo novo življenje. Vitezi in oprodje so mergoleli pred gradem, zvenenje mečev in rožljanje ostrog je odmevalo po sgradbah. Dvorana kraljeva se to jutro dolgo ni odperla, in to je napravilo vsakojake govornice med družino.

II.

Ponosno se Režno sprostira ob valovitem Dunaju in šumečej Reznici: obe ti vodi se objemate tu od nekdej. Dunaj tu mogočno vali valove, požirajoč mali pritok Reznico, in potem se še mogočniše dalje pobera.

Vzhajajoče solnce je vperlo svoje žarke ob poslopja reznanska, ob valove silnega Dunaja in šumeče Reznice, in prekrasno so se zažarili bregovi in prodje. Ribiči in čolnarji so se verteli sem ter tje po gladini staroslavnega Dunaja, po obrežju pa je mergolelo ljudij, kajti jutranji zrak jih vabi iz mesta. Bila je pa to različna zmes; med obnošenimi sukujami in razdrapanimi klobuki so se svetile dragocene kamižole viteške, in iz krašenih čelad so peresa vihrala.

Po bregu stopate dve ženski in izbujate pozornost ljudij. Gotovo ste starih in slavnih rodovin, kajti ljudje vsake verste ju pozdravljajo in to gotovo ne more veljati neznamenitima osebama.

No ženski zelo hitite, da pred ko pred pridete iz mestnega pozorišča, in res ste kmalu dospeli blizu loga, ki se je takrat niže Reznega sprostiral.

„Sama hočem biti, merzi mi to priklanjanje; verhu tega je vse to puhla zunanost, in tolika čast meni tudi ne gré. Kakor bedni kočar ne more nič zato, da se je bil v koči narodil, isto tako ni moja zasluga, da sem se bila v kraljevskej sobani narodila.“

Tako je pretergala tihoto Adelhajda, hči cesarjeviča Karlmana in unukinja Ludovikova. Oseba druga, ki je ž njo šla, bila je njena komorna, petdesetletna gibčna nemška blebetulja. Komaj pa bi bil kedaj kdo bolj vesel, kakor komorna ta hip in zgolj zategadelj, da je kneginja spregovorila. No komorni ni bilo na tem, kaj se govori, nego na tem, da govoriti sliši Adelhajdo. Nekaj časa že je bila Adelhajda tako otožna in sama vase utopljena, da se je sleherne družbe izogibala, o ničemur govorila, a vzlasti govorjenje o plesu, vitezih in svatbah odbijala.

Ali prav ti predmeti pa so bili komorni najljubši. Sedaj, ko so se usta

odperla in se jezik razvezal kneginji, sprevidela je komorna, da je ugoden čas, da more govoriti.

„Oj, milostiva kneginja,“ začela je komorna, „dovolite mi vsaj sedaj, ko naju nobeden ne posluša, da se pogovorim z vami o nečem, kar že dolgo na sereu nosim.“

„No, govorite komorna, če pa le ni zopet o naših nemških vitezih,“ smehljaje odgovorí Adelhajda.

„Milostiva kneginja, kako ste srečni! Oh sveta mamka Božja, ako bi vi čašo te sreče vsaj okusiti hoteli! O kneginja, sprejmite moj dobri svet! Koliko junaških vitezov, grofov in knezov dan na dan obletava vašo visokost! Oh, oni hrepené in ginejo vsaj po enem pogledu! Koliko bardov opeva krasoto in miloto vašega pogleda! Vi kneginja pa ne slišite nič!“

Tako je žvergolela komorna, in slehernej njenej besedi se je malo nasmehljala kneginja. A da bi tem preje se odkrižala njenega pripovedovanja, spodbola je komorno, da je jela nadaljevati.

„No milostiva kneginja, menim, jaz menim, naj povem brez ovinkov, vsaj vam le dobro hočem, milostiva kneginja, jaz menim grofa Rudolfa, ki je že toliko potov prosil za vas; on je mož, potomec stare rodovine, njegovi dedi so bili med glavnimi voditelji v onih davnih časih, da, milostiva kneginja, — rodovina njegova s svojimi odrastki seza do dobe Hermana junaka, in je on tudi v prijaznosti pri svitem cesarju.“

Komorna je to raztergano in plaho govorila, ter se pri tem skrivaje na Adelhajdo ozirala, ter s svojima rokama tako rekoč priterjevala. Toda Adelhajda je bila zatopljena vsa v drugo premissljevanje, in vabljev nasmej je obletaval rudeče njene ustnice.

Komorna to opazivši se je še bolj osmelila, ter začela še živeje govoriti.

„Ah, milostiva kneginja, in kako se je izradoval, ko je prejel povabilo na jutranji ples. V vsej svojej krasoti in sijajnost se hoče vam pokazati! Vse vam na ljubo, milostiva kneginja, edino vam, pravim.“

„Kdo se hoče? kam se hoče? komu na ljubo?“ poprašala je Adelhajda pri poslednih besedah komorne, izbujena iz svojega premissljevanja. Niso jej jasne bile te besede, kajti konec govorjenja je bila preslišala.

„No, milostiva kneginja, vsaj pravim, sloveči grof Rudolf se pripravlja na jutranji ples, vašej milosti na ljubo.“

„He, he, he, grof Rudolf, pa meni na ljubo! Čemu neki, komorna, ali ne veste, da jaz ne pojdem na ta ples?“

Na to se je glasno posmejala, in sklonivši se, je jela tergati cvetice.

Komorna pa je bila kar poparjena, kajti mahoma je sprevidela, da je osmešena, in preden je na novo zbrala svoje misli, Adelhajda pa cvetic natergala, stopili ste v les, ki se je širil po obrežju Dunajevev.

* * *

V cesarskem gradu je bil zbor, pri katerem je sam cesar s svojima sinovoma navzoč bil. Med odličnišimi osebami sta bila videti tudi grofa En-

gelšalk in Viljem, znana nadzornika Svatoplukovih pokrajin, a sedaj od njega izgnana, in prav zato sedaj njegova najkrutejša nasprotnika.

„Verni moji,“ tako je nagovoril zbor slavni cesar nemški Ludovik, „znano vam je, kako se naš vasal, Svatopluk vélikomoravski, krepi začenja. Že se je osmelil ta nepokojnež tako, da je prilastil si naslov kraljevski, in gleda! — zemlja njegova je tudi poslušnost odrekla nam. Mi smo s svojo cesarsko silo pokorili Mojmira in Rastislava, kajti njuno krepljenje je vam nevarno bivati začelo, no in gleda, gleda, ta Svatopluk stopa po stopinjah naših kljubovateljev! Naša vojna je potolčena, naša izborna nadzornika, sedaj tu navzoča, zavrtno iz zemlje pognana, — tedaj, svetovalci moji, povedite svojo misel zastran načina in časa, kako naj vporabimo zvijačo, da konečno pokorimo tega nepokojnega vasala svojega.“

Komaj je bil izgovoril cesar, vzdigne se oholi in razjarjeni Engelšalk, ter skuša z obširno razpravo prepričati cesarja in zbornico, da bi Svatopluk s svojimi pokrajinami brez vsega odloga poplavljen bil z nemškimi polki. Po njegovem nasvetu naj bi se orožila vsa država nemška, ter Svatopluka vergla s prestolja.

Govor njegov je podpiral grof Viljem.

Vso drugo misel je razvijal Karlman, cesarjev sin, kteremu je brat njegov pomagal. Cesarjeviča sta skušala prepričati in privedi slavni zbor na to, da bi se ta zadeva že vendar mirno z dogovori dognala. Njima se je videlo tako, da polki Svatoplukovi, ki so okusili svobodo in so se naučili zmagovati, bili bi za sedaj nepremagljivi. Terdila sta, če bi Svatopluk ta pot ne podlegel, da bi gotovo država vélikomoravska se osvobodila za vselej nadoblasti nemških gospodov.

Dolgo se je govorilo o tem; vsaka stranka je svoje mnenje z veljavnimi razlogi podpreti skušala. Nu, Engelšalk in Viljem sta bila dobra govornika in v državnih zadevah jako izvedena in skušena, tako da mlada cesarjeviča nista mogla prodreti. Znala sta tedaj vsled teh lastnosti zbornico in cesarja k svojemu mnenju nakloniti, in zato je bilo sklenjeno, nabirati močno vojno po vsem cesarstvu.

S tem sklepom so zborovanje sklenili.

Po dolgem hodniku je cesar s svojim pisarjem stopal v svoje stanovanje. Tu je nasproti mu prišla Adelhajda s komorno; vračali ste se s sprehoda.

„Oj, oj, moja unukinja, od kod tako zgodaj?“ poprašal je jo cesar. Adelhajda naklonivši se svojemu cesarskemu dedeku, častito odgovori: „Oj slavni cesar, tam na pobrežju tvojega Dunaja je tako prijetno, meni se tam dopada, pa sem s komorno šla se sprehajat.“

„Ljubka Adelhajda moja, kaj ti je kaj? Jaz te opazujem dalj časa, in sodim, da si nekako zamišljena. Povedi, ljubo dete, kaj ti je kaj?“

„Milostivi in slavni cesar,“ segla je v besedo komorna. „Kneginjo mora nekaj težiti, nek červ izpodjeda koren njenega blagra, našej milostivej kneginji mnogo ni po godu, ker celo na jutranji ples ne pojde.“

Predno je mogel cesar dovolj premisliti besede zgovorne komorne, začulo

se je pred gradom kopitanje konj, pa zvenenje mečev in ostrog. In gradnik je dihteč prihital po stopnicah gori k cesarju.

„Kaj je?“ nesterpljivo vpraša cesar.

„Milostivi cesar! došlo je spremstvo z Nitre s svojim knezom Svato-plukom, prosim najponižniše daljnih ukazov.“

Cesarja je ta novica osupnila. Le nerad je odpravil kot slop stoječega gradnika z ukazom: „Opravi polnočno stran soban vsega gradu, da bode knez s spremstvom dostojno postrežen.“

Adelhajda je bila vidno razveseljena vsled tega nenadejanega sporočila gradnikovega. Rudečica na licih se je jej kar zasvetila, črne oči so se zaskrile, in robec s čistim zlatom zarobljen, pal jej je na tla.

„E kaj pravite komorna, da ne pojdem na ples! Milostivi cesar, meni ni nič.“ Tako je odgovorila Adelhajda ne opazivši, ker je bila vtopljena v nov svet svojih misli, da je cesar že več ne poslušal.

Adelhajda je pustila robec na tleh, in skoro sama sebe pozabivši je šla v svoje stanovanje.

Komorna pa je z odpertimi usti in razpetima rokama gledala to pozorišče, in ta hip ni imela zbranih misli, govoriti pa tudi ni imela z nikomur.

Pripognivši se, je robec pobrala ter hitela za drugimi.

(Dalje prihodnjič.)

Nedolžna smert treh bratov.

Pravljico vam povem; ki vsim že znana,
Na sm'reki kvaka clo jo že urana.
Da neki oče imel sine tri,
Te zapored od doma zapodi:
Preljubi sin, preveč si mi pri hiši;
Si kje drugej stan'vanja, hrane iši!
Ko si prislužiš d'narja polni koš,
Se zopet k meni lahko vernil boš.
Pa to poslušaj, zvest in umen bodi,
In pazi, da te ne zapelje zlodi!

Nauke te je oče dal na pot,
Ko sin pripravljal se je na odhod,
Korska iz vasi po lepi cesti
Ter pridno krubek in orehe klesti,
Saj to edino je dobil na pot,
Pa te besede: naj se varje zmot.

Po cesti starček mu nasproti pride;
Nesreča oj! z hudičem se tu snide.
Kam pot je tvoja, dragi kamo greš?
Si truden že, al' hodiš zmiraj peš? —
Zdaj ravnokar iz doma grem po svetu,
Pri hiši ker preveč že očetu.
Za pot ne vem, mi celi svet neznan,
Le dalje dirjam, sam ne vem še kam,

Dokler gospoda si dobim po volji;
Kdor več denarja dal bo ta bo bolji.

Tak' službe greš predragi moj iskat?
Če hočeš jaz te v službo vzamem rad.
Žulila te pri meni ne bo lopata,
Čez leto dan dobiš pa vrečo zlata!
Sam' kuril pridno boš in netil žar,
Ter sklical boš: Mi trije bratje car!
Hajd plosk u roko! za to lepo svoto
Že služi se, kdo vniči zdaj poboto!

Pri ognji zdaj sedi in neti žar,
Ter vpije zmir: mi trije bratje car!
Čez leto dan, ko služba je končana,
Dobi zlata kot b'la beseda dana.
Napoti se k očetu zdaj domu,
Prinese vrečo polno mu.
Povej mi, pravi oče, kje si hodil?
Kje vrečo polno si pridobil?
Povej mi, le zakrivati nikar!
Ta reče berž: mi trije bratje car.

Vem, trije da ste bratje, te ne baram,
Le d'nar da imam, biti car ne maram;
Ti rabiti ne znaš ga, si bedak!
Vzemši vrečo, sune ga čez prag

Mi trije bratje, sin zakliče milo,
Ko h'tel je reči, to je zdaj plačilo. —
Počakaj ti nemarni potepin,
Da z bičem te od hiše zapodim! —

Si z d'narjem zida hiše in palače,
Si kupi sukno in gosposke hlače.
Brezskerčno vživa zdaj življenja slad,
Se spomni sina svoj'ga malokrat.
Pa ta denar čez malo let poteče;
Zatoraj svoj'mu drug'mu sinu reče:
Poskusit srečo pojdi tudi ti,
Pa glej, da drugi te ne prehitijo;
In verneš, ko se ljubi zopet z d'narjem
Verjemi mi, ne bodeš zanemarjen.

Ta vzame culo, se poda na pot,
Ga starček sreča, brate! kam? od kod?
Si reven alj kaj družega ti manka,
Da nimaš reva ti doma obstanka?
Postave krepke dragi si in mlad,
Če hočeš jaz te vzamem v službo rad,
Boš klical samo: „zarad mošne“ vedno,
Pod kotlem velki ogenj kuril redno;
Denarja brate, pa čez leto dan,
Domu da komaj nosil boš, ti dam.

Nič nimam zoper to, je služba lahka,
Samó, da ne zaidem v kremplje spata;
Ker brat že služil je, lje, sam ne vem,
Prišel domu je bogat secer pa nem. —
Ne boj se me, sem starček bógat vedi,
Pomagam bratu vse'ej rad v potrebi;
Samo če vidim, da uboga rad;
Alj hočeš? zdaj te prašam zadnikrat.

Naj bo! Ostanete li mož beseda?
Smeje odgovori hudič: „se ve da“!
Vesel ga prime in odnese vrag,
Mislé — preslepil sem te tud' bedak.
Čez nekaj časa kuri ogenj redno,
Na moč upivši „zarad mošnje“ vedno.
Ko stekel letu zadni dan,
Mu da denarja vrečo starček znan.

Zdaj gre domu, vesel zlo težke krošne
Ter spotoma upije: „zarad mošne“,
Vesel „biti mu oče“ zdaj naprot'
Ter vpraša ga: moj ljubi sin od kod?
Kje služil si, prineseš kaj denarja?
Predolgo se ti oče z delom vkvarja
Pokaži mi zaslužek, ljubi sin.
Da mnogo bi zaslužil bil, želim.

Ta urno se odreže: zarad mošne.
Na to pa oče: vem da zarad mošne
Si služil, to ne prašam, mi ni mar;
Je tudi tebe zmotil kak' slepar? —
Ob pamet si, kot vidim, zato hodi!
Drugači naj te precej vzame zlodí.
Denarja imam zopet, da je kaj,
Užival bom lahko življenja slaj.

Tak reče oče in zahteva vina,
Kaj druž'ga tud', po čem cedi se slina;
Naj bo že goska, raca al' puran
Na zadnje biti mora še fazan.
Na vsaki miglej pazijo strežaji,
Store da to, kar on imel bi raji.
Pojedna za pojedno se versti,
Tak dolgo, da denarja v možni ní.

Potem pa hajd! še tretji sin po svetu,
Denarja da prinese spet očetu;
Ker nekaj let lenuh že delal ni,
Mu plug, motika, skira, kramp smerdi.
Moj ljubi sin poskusit pojdi sréčo!
Zlata znabit dobiš ti mošno večo.
Potem dragi verni se na dom,
Na té moj sin pozabil jaz ne bom.

Napoti se že tretji sin od hiše,
Da dobro službo reva kje poiše.
Po cesti dalje gré, né vé še kam,
Naproti pride mu mož neznan.
Od kod in kam? ga ta uljudno praša,
U cerkev ne, ker je končana maša.
Jaz bil sem tam, ko „Ite missa est,“
Je mašnik rekel, jaz pa: Bogu čest!

Ne, oče! službe grem iskat po svetu,
Zaslužim da denarja kaj očetu.
Če službe dragi greš po svet' iskat,
Tak' vedi, jaz te v službo vzamem rad.
Žulila te pri men' ne bo lopata,
Čez leto dan dobiš pa vrečo zlata.
Sam klicel vedno boš: uredni smo!
Ti druž'ga treba delati ne bo.

Naj bo si misli ta, je služba lahka,
U roko seže možu brez prevdarka,
Ker misli si, kristjan je kot sem jaz,
Da službo najdem, je pa tudi čas.
Je služil zvesto, kot je vrag naročil,
Upil „uredni smo“ da skor je počil.
Čez leto dan dobi zaslužek svoj,
Domu napoti se k očetu koj.

Prijazno ga doma pozdravi oče,
Denar od njega koj ineti hoče,
No ljubi sin, si kaj več dobil?
Ga praša oče, si kje daleč bil?
„Uredni smo“, zdaj sin na moč zavpije. —
Bedaki ste postali že vsi trije,
Mu reče oče ter ga zapodi:
Zdaj d'nar imam, mi tebe treba ni.

Jokaje poslovi se sin od hiše,
Ter gre, da svoja brata kje poiše,
Ne hodi dolgo, najde kmalo oba,
Po njih besedah precej ju spozna.
Ker prvi „mi tri bratje“ vedno kliče
Na možni drugi zmiraj se spotiče;
On sam pa vpije vedno „vredni smo.“
Ljubili so se pa po bratovsko.

Vsi trije vedno skupaj so hodili,
Po svetu reve kruha si prosili.
Čez gozd napotijo se neki dan.
Tu ležal v kervi človek je neznan.
Zdaj pride neki bogat kupec mimo,
Kupčeval zlatom je in srebernino.

Ko vidi stati brate tam, gre tje,
Pogledat radoveden kaj da je.

Ko kupec vidi strašno hudobijo,
Jih pelje vse tri v mesto pred sodnijo.
Zaprejo tukaj jih v neko klet
In cesar jih sprašuje zapored:
Ste vi vbijalci onega človeka?
Če ste, tak' zadna ura se vam steka.
Berž prvi reče: „mi tri bratje car“; —
Zakaj ste ga, je zmotil vas denar?
Odreže drugi brat se: „zarad mošne“.
Tu ne pomagajo nobene prošne,
Car pravi zdaj, glej kazen smert vam bo.
Na to pa tretji brat: „uredni smo.“

Sami spoznate, da ste vredni, toraj
Usmerti meč vas jutri že osoraj.
Zarano drugi dan glasi se zvon,
Naznanja zadno uro tužni don.
Ko glave bratov se po tleh zvalijo,
Trije golobčki z njih zletijo.
Urag pa grizel se je v ustnice
Od jeze, da so duše mu ušle.

P.

Vabilo na naročbo.

„Besednik“ bode izhajal tudi letos. Prosi pa, da mu ostanejo vsi stari naročniki zvesti in da bi se oglasilo tudi mnogo novih. Donašal bode: Pesni, povesti, novele, humoreske, podučne spise iz zgodovine, naravoslovja, zemljepisja, zdravilstva itd. Posebno se bode oziral na družbo sv. Mohora ter svojim bralcem naznanjal odborove obravnave in sklepe, zato se še posebno priporoča čč. gg. poverjenikom te družbe. Pisateljem se serčno zahvaljuje za obilno podporo in prosi, da bi ga še dalje podpirati blagovolili.

Izhajal bode 20. vsacega meseca in velja za celo leto 2 gold., za pol leta 1 gold.

Častite naročnike pa, ki so pretečeno leto „Besednika“ naročili in prejeli, pa še enkrat lepo prosimo, da nam blagovolé naročnino poslati.

Duhovske spremembe v Kerški škofiji.

Č. g. Černic Karel, kn. šk. duh. svetovalec in fajmošter v Globasnici je dobil fero Matere Božje pri Jezeru. — Za provizorja sta predstavljena čč. gg. Rakeb Jož iz Golsovega v Vetrinj in Baumgartner Konrad iz Sokolovega v Knežvo. — Umerli so: dne 19. dec. m. l. č. g. Hofer Lovro fajmošter v Knežvi; dne 3. jan. t. l. č. g. Kramar Šim., zlatomašnik in fajmošter v St. Štefanu v podjurski dolini; dne 5. jan. č. g. Holiber Mih. fajmošter v Vetrinji in dne 17. jan. č. g. Štroj Ant., fajmošter v St. Jurji na vinskih gorica. E. I. P. — Razpisani ste fari: Globasnica in Vetrinj do 26. februarja.

Izdajatelj in odgovorni vrednik: J. Golé. — Tiskarnica družbe sv. Mohora v Celovcu.